

Regeringens proposition med förslag till lag om Hossa nationalpark

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om Hossa nationalpark. Avsikten är att på de områden i Suomussalmi, Kuusamo och Taivalkoski som ägs av staten inrätta en nationalpark som samtidigt ska vara nationalpark för 100-årsjubileet för Finlands självständighet.

Genom att skyddet av statens områden sköts så att en nationalpark inrättas kan området utvecklas så att det får en starkare naturskogs- och vildmarksprägel samtidigt som det görs mer allmänt känt och möjligheterna att utveckla tjänsterna för allmänheten i området gynnas. Genom dessa åtgärder kan området Hossa införlivas i nätverket av nationalparker i Finland. Statusen som nationalpark för 100-årsjubileet för Finlands självständighet ger Hossa ökad dragningskraft som natur- och kulturresemål och öppnar upp nya möjligheter för hållbara turistnärningar.

Den nationalpark som föreslås bli inrättad omfattar ca 11 094 hektar land- och vattenområden som ägs av staten. I samband med inrättandet av nationalparken indras Hossa strövområde som anlades 1979 genom ett statsrådsbeslut.

Lagen avses träda i kraft den 17 juni 2017.

MOTIVERING

1 Nuläge och målsättning

1.1 Områdets nuvarande skyddsstatus samt användningen av naturen i området

Det område som föreslås bli nationalpark hör så gott som i sin helhet till Europeiska unionens nätverk Natura 2000. Merparten av området har med stöd av lagen om friluftsliv (606/1973) år 1979 inrättats som statens strövområde. Natura 2000-området i Moilasenvaara skyddas dessutom i enlighet med statsrådets principbeslut av den 27 juni 1996 genom programmet för skydd av gamla skogar i norra Finland. Med undantag av Moilasenvaara omfattas det område som föreslås bli nationalpark av det nationella program för skydd av stränder som avses i statsrådets principbeslut av den 20 december 1990. Området ingår dessutom i den funktionella helheten av naturskyddsområden i Kalevalaparken, som har inrättats för finskt-ryskt samarbete inom naturvård och kultur (statsrådets förordning 204/2014). Området Romeikonvaara är en ekonomiskog som förvaltas av Forststyrelsen.

Det område som föreslås bli nationalpark nyttjas för närvarande flitigt för rekreation och turism, och användningen av naturen i området har begränsats endast i ringa mån. Området är ett populärt fiskemål, och de allmänna fiskerättigheterna har där ställvis har begränsats i små sjöar med utplanterad fisk. Fiske är tillåtet också i områdets strömmande vatten. Med undantag av de områden som ligger i Kuusamo kommun utgör området i sin helhet ett område för tillståndspliktig jakt som förvaltas av Forststyrelsen, där det ges möjlighet att jaga småvilt, skogshönsfåglar, älg och stora rovdjur. Lokalbefolkningen har i enlighet med 8 § i jaktlagen rätt att jaga på området för sin hemkommun. Förutom i Romeikonvaara kan man för närvarande med vissa begränsningar bedriva skogsbruk också i statens strövområde. De nuvarande begränsningarna i skogshanteringen motiveras av landskapsvård snarare än av naturvård.

Nätverket av finska nationalparker har kompletterats systematiskt sedan 1982. Under den föregående regeringsperioden lämnades det in 17 initiativ om nationalparker till miljöministeriet. För att jämföra de föreslagna områdena gjorde miljöministeriet en utredning som gällde möjligheten att komplettera nätverket av nationalparker på naturvetenskapliga grunder. På basis av utredningen beslutade man att inrätta nationalparkerna i Södra Konnevesi och Tykö. Inklusiva dessa två finns det i Finland för närvarande 39 nationalparker.

Hossa nationalpark kompletterar det nationella nätverket av nationalparker i synnerhet i fråga om sina klara, näringsfattiga och fiskrika vattendrag som omges av åsar samt i fråga om de skogklädda höjder och gamla skogar som präglar landskapet i Kajanaland. Nationalparken har också särskild betydelse med tanke på Finlands nationella kulturarv, eftersom det är i detta område som man har samlat in folkdikter. Klippmålningar, fångstgropar för hjortdjur och fiskegårdar i trä som bevarats på sjöbotten vittnar om forna jakt- och fisketraditioner och fångst-sätt. I området finns exceptionellt väl bevarade timmerkojor och timmerhus samt konstruktioner från flottningsperioden.

Propositionen har som mål att den mest representativa delen av de statsägda områdena i Hossa ska skyddas som en nationalpark. Den nuvarande naturanvändningen ska i regel begränsas på det sätt som bestämmelserna om nationalparker i naturvårdslagen (1096/1996) förutsätter. I fråga om fiske och jakt föreslås emellertid vissa undantag som tar hänsyn till de lokala förhållandena och som inte strider mot det syfte för vilket nationalparken inrättas.

Ett särskilt mål är att genomföra det mål om att inrätta en nationalpark för att fira 100-årsjubileet för Finlands självständighet 2017 som skrivits in i delen Naturpolitik som bygger på förtroende och rättvisa under punkt 7 (Bioteknik och ren energi) i det strategiska regeringsprogrammet Lösningar för Finland.

1.2 Avgränsningsprinciper, genomförande av tidigare skyddsbeslut och uppfyllande av förutsättningarna för inrättande

Det föreslås att den del av naturen och landskapen i de statsägda områdena inom Naturaområdena i Hossa och Moilasenvaara som är mest representativ i fråga om naturmiljön, landskapen och de kulturella avlagringarna avgränsas som nationalpark. En del av de områden som hör till Naturaområdet i Hossa lämnas utanför det område som nu föreslås bli nationalpark, dels på grund av den nuvarande naturanvändningen i områdena, dels för att de ska kunna utvecklas för turismändamål. Jämfört med den närmaste nationalparken i Syöte utgör den föreslagna avgränsningen en snäv men likväl harmonisk ekologisk helhet. Avgränsningen gör det möjligt att inrätta en nationalpark i det berörda området med beaktande av fridlysningsbestämmelserna i naturvårdslagen och med tillämpning av smärre undantag från fridlysningsbestämmelserna när det gäller fiske och jakt.

Avsikten är att nationalparksområdet ska omfatta huvuddelen av Natura 2000-området i Hossa (FI1200743, 10 162 ha) samt Naturaområdet i Moilasenvaara i sin helhet (FI1201013, 1 559 ha). Området med ekonomiskog i Romeikonvaara (640 ha), som ligger mellan Naturaområdena, har likaså avgränsats till nationalparken i syfte att säkerställa nationalparksområdets ekologiska integritet. Nationalparkens land- och vattenområden är statens egendom. Enligt förslaget ska det område som avgränsas till nationalparken ha en areal på ca 11 094 hektar och omfatta åsar, vattendrag och skogar samt den som sevärdhet mest representativa delen av statens marker i Hossa.

Utanför avgränsningsområdet, dvs. öster och söder om området, lämnas ett Naturaområde på ca 1200 hektar som tillhör staten och som för närvarande skyddas med stöd av vattenlagen och

lagen om friluftsliv. Detta gör det möjligt att utveckla turismen i området Seipiniemi som gränsar till nationalparken och att fortsätta tjärnfiske efter utplanterad regnbågsforell och fiske med fångstredskap i de viktigaste angränsande vatten där det bedrivs fiske med fångstredskap. Det föreslås inga ändringar i jakt- eller fiskepraxis i fråga om det Naturaområde eller de övriga statsägda områden som lämnas utanför nationalparksområdet.

Genom propositionen genomförs, på det sätt som förutsätts i 68 § i naturvårdslagen, skyddet av de statsägda områdena i nationalparken i överensstämmelse med skyddsmålen för de områden som ingår i nätverket Natura 2000. Propositionen bidrar också till att genomföra huvuddelen av skyddet av skyddsobjektet Hossan järvet, som ingår i strandskyddsprogrammet, samt programmet för skydd av gamla skogar i norra Finland till den del som gäller Moilasenvaara. Områdena inom den nationalpark som föreslås bli inrättad tillhör staten och parken kommer att omfatta minst tusen hektar. Området har betydelse som allmän natursevärdhet och med tanke på det allmänna intresset för naturen. Det uppfyller således kriterierna för inrättande av en nationalpark i 11 § i naturvårdslagen. Gränserna för nationalparken har markerats med en kontinuerlig röd linje på den karta som utgör bilaga till regeringens proposition.

I den gällande landskapsplanen för det område som föreslås bli nationalpark har det gjorts reserveringar för rekreatiomsområden och nationellt värdefulla kulturhistoriska områden samt som objektbeteckningar reserveringar som avser fornminnesobjekt och värdefulla åsar.

Suomussalmi kommun har utarbetat en delgeneralplan för det område där nationalparken föreslås bli inrättad. Delgeneralplanen fick laga kraft den 20 februari 2007. I anslutning till inrättandet av nationalparken har kommunen inlett en översyn av delgeneralplanen för Hossa. Genom planen vill kommunen bl.a. säkerställa att sådana strandlandskap som hör till Naturaområdena men som inte föreslås bli inkluderade i nationalparken bevaras och utvecklas som vildmarksområden. Dessutom vill kommunen utreda möjligheterna att utveckla turismen i Seipiniemi med beaktande av att området gränsar till den föreslagna nationalparken och ingår i Naturaområdet i Hossa. I samband med utarbetandet av planen är det ändamålsenligt att de obebyggda byggplatser som i den gällande delgeneralplanen har anvisats till området för den föreslagna nationalparken flyttas utanför nationalparksområdet. I fråga om de områden som ingår i strandskyddsprogrammet och som inte har avgränsats till det föreslagna nationalparksområdet genomförs målen för strandskyddsprogrammet med de planer som anges i markanvändnings- och bygglagen.

På det område som föreslås bli nationalpark finns statens strövområde. När området blir nationalpark behöver samtidigt statsrådets beslut om anläggande av Kylmäluoma och Hossa strövområden (758/1979) upphävas till den del som gäller Hossa strövområde. Då kommer de fridlysningsbestämmelser som gäller nationalparken att gälla också det tidigare Hossa strövområdet.

2 Propositionens konsekvenser

2.1 Ekonomiska konsekvenser

När nationalparken inrättas kommer området Romeikonvaara inte längre att användas som ekonomiskog. Inom en del av statens strövområde har dessutom möjligheten att avverka skog begränsats. Avverkningsvolymen kommer därmed att minska med ca 5000 m³ per år, vilket innebär en förlust på ca 180 000–200 000 euro i statsfinanserna. Antalet arbetstillfällen inom skogsbruket beräknas minska med 1–2 årsverken. Propositionen har endast ringa konsekvenser när det gäller inkomsterna av jakt- och fisketillstånd.

Inrättandet av den nya nationalparken ingår i regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering. I planen för de offentliga finanserna för 2016–2019 skapades beredskap för inrättandet av Hossa nationalpark genom anslag på sammanlagt 2,5 miljoner euro åren 2017 och 2018. I den första tilläggsbudgeten för 2016 beslutade man att tidigarelägga tidsplanen för finansieringen så att 2 miljoner euro av anslaget har stått till förfogande redan 2016 för förberedelserna inför öppnandet av nationalparken. Detta gör det möjligt att öppna parken redan i juni 2017.

För skötseln och underhållet av strövområdet har varje år använts ca 240 000 euro av anslaget under jord- och skogsbruksministeriets moment 30.64.50. Man strävar efter att hålla skötsel- och underhållskostnaderna på samma nivå som tidigare genom att fördela anslagen för underhåll och ombyggnad som avser olika tjänster på ett ändamålsenligt sätt och genom att centralisera tjänsterna för allmänheten. En del av de befintliga konstruktionerna kan man avstå från, medan man i nya konstruktioner försöker använda material som har en lång livscykel.

År 2015 besökte 53 300 personer Hossa strövområde. Besökarnas inverkan på den regionala ekonomiska totalinkomsten var 2,4 miljoner euro och den totala sysselsättningseffekten var 26 årsverken. I år har antalet besökare enligt situationen vid utgången av augusti varit ca 5600 fler än i fjol, då antalet var 47 770. Enligt en konservativ bedömning väntas antalet besökare vara 58 000 i år. Med besökarantalet 58 000 är de förväntade konsekvenserna för den lokala ekonomin följande: totalinkomst 2,6 miljoner euro, total sysselsättande effekt 29 årsverken, inkomsteffekt minst 1,8 miljoner euro och sysselsättande effekt minst 20. Antalet besökare i området kommer sannolikt att öka ytterligare när nationalparken med tillhörande tjänster inrättas och kan beaktas både i guidningen och i informationsverksamheten. Suomussalmi kommuns övergripande utvecklingsplan (2015–2025) för Hossa turistområde har som mål att fördubbla de ekonomiska effekterna och besökarantalet före 2025.

Bland naturskyddsområdena är nationalparkerna de största attraktionsfaktorerna såväl nationellt som internationellt. En nationalpark skapar en hållbar och bestående ram för naturturism och möjliggör långsiktig företagsverksamhet. Enligt den Digital Demand D2-analys som utvecklats av reklamföretaget Bloom Consulting är "protected areas/skyddsområden" det mest använda sökordet när utlänningar planerar att besöka Finland. I år har två framträdande internationella aktörer klassat Finland som ett av de mest intressanta resmålen i världen. I vardera bedömningen lyfter man fram den finska naturen och nationalparkerna som viktiga attraktionsfaktorer för turism. Att statens strövområde blir en nationalpark torde bidra till att göra Hossa mer känt utanför Finland och öka antalet utländska resenärer. Detta i sin tur innebär allt fler positiva konsekvenser för den regionala ekonomin och sysselsättningen i området. Också turistbyggandet förväntas öka i och med inrättandet av nationalparken.

2.2 Konsekvenser för organisation och personal

De områden som inrättas som nationalpark besitts och sköts av Forststyrelsen. Avsikten är att Forststyrelsen också framöver ska förvalta områdena.

Statens strövområde och ekonomiskogen i Romeikonvaara förvaltas av och ingår i balansräkningen för Forststyrelsens affärspportfölj. Avsikten är att riksdagen när den godkänner statens budgetproposition för 2017 på framställning av jord- och skogsbruksministeriet ska fatta beslut om att de tillgångsposter i Forststyrelsens affärspportfölj som avser områden på nationalparksområdet överförs till balansräkningen för Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter. Forststyrelsen har gjort en framställning hos jord- och skogsbruksministeriet om en minskning av grundkapitalet för affärsekonomin med ca 5,1 miljoner euro (jord- och vatten-

egendom 5 032 026 euro och byggnader 95 821,93 euro). De byggnader som används i uthyrningsverksamheten kan efter inrättandet av nationalparken användas i ett liknande syfte.

För skötseln och underhållet av Hossa strövområde har varje år använts ca 240 000 euro av anslaget under jord- och skogsbruksministeriets moment 30.64.50. I enlighet med regeringens budgetproposition 2017 överförs det anslaget till moment 35.10.52 (Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter, reservationsanslag 3 år) under miljöministeriets huvudtitel.

2.3 Konsekvenser för den nuvarande användningen av området

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i nationalparker finns i 13 § i naturvårdslagen och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14 och 15 § i den lagen. Dessa lagrum kommer i princip att tillämpas på Hossa nationalpark. Dessutom ska fiske och jakt i nationalparken regleras enligt följande:

Fiske. Ambitionen har varit att huvuddelen av de vattendrag som är viktigast med tanke på fiske med fångstredskap och fiske i strömmande vatten och av de tjärnar som är viktigast med tanke på det s.k. "put-and-take"-fiske som baserar sig på utplanterad regnbågsforell lämnas utanför nationalparken. Av tekniska skäl kommer det inom nationalparksområdet efter avgränsningen fortfarande att finnas sjöar och tjärnar där fisket baserar sig på utplanterad harr och öring. I fråga om de fiskevatten som är mest centrala för denna verksamhet har de allmänna fiskerättigheterna på ansökan av Forststyrelsen begränsats genom Lapplands närings-, trafik- och miljöcentrals beslut nr 2280/5710-2015. Beslutet gäller till och med utgången av år 2020. Bland de vattendrag som ligger i kärnområdet för den föreslagna nationalparken och som är viktiga med tanke på fisket ska fritidsfiske som baserar sig på utplanterad harr och öring fortfarande få bedrivas i sjöarna Umpi-Valkeainen och Iso-Valkeainen. För att den verksamheten ska få fortsätta förutsätts det att det alltjämt råder allmänt fiskeförbud. Däremot kommer utplanteringen av fisk i sjöarna Ala- och Keski-Valkeainen, Pitkähoilu-Kokalmus och Kirkasvetinen att upphöra av ekologiska skäl och med hänvisning till naturskyddet. Fiske i dessa sjöar kommer i fortsättningen i enlighet med 7 § i lagen om fiske att bedrivas med stöd av de allmänna fiskerättigheterna, liksom i de övriga vattenområdena i nationalparken. Detta gör det också möjligt att avlägsna fiskspärren i Lipposensalmi så att de vilda fiskbestånden kan röra sig fritt. I fråga om dessa vattenområden behöver därmed det allmänna fiskeförbudet inte längre tillämpas efter 2020.

När nationalparken inrättas kommer en förlängning av det allmänna fiskeförbudet att sökas endast i fråga om Umpi-Valkeainen och Iso-Valkeainen. Avsikten är att insjölox, regnbågsforell och andra fiskarter som inte är naturligt förekommande arter i området inte längre ska sätas ut inom nationalparksområdet.

För att avgränsningen ska vara ekologiskt enhetlig föreslås det att en del av de strömmande vattendragen och de vattendrag där det traditionellt bedrivs fiske med fångstredskap ska inkluderas i nationalparken. Det ska även möjligt att spinnfiska i de strömmande vattendragen. I vattendragen i Hossa har man sedan länge fiskat för husbehov med olika fångstredskap. För att bevara denna tradition som en del av fångstkulturen i Hossa nationalpark föreslås det att fiske med sådana stående fångstredskap som avses i 4 § 1 mom. 15 punkten i lagen om fiske ska vara tillåtet i sjöarna Isokukkuri och Pikkukukkuri samt Iso Syrjäjärvi och Aittojärvi samt i sjöarna Talasjärvi, Puukkojärvi, Syvä Suottajärvi, Matala Suottajärvi och Saari Hoilu. I Aittojärvi ska notdragning vara tillåtet i fiskevårdssyfte eller för att demonstrera fångstsättet för en publik.

De ovannämnda undantagen från förbuden enligt naturvårdslagens 13 § äventyrar inte det syfte för vilket nationalparken inrättas. Därför föreslås det att de tas in som ett eget moment i lagförslaget 3 §.

Jakt är med stöd av 13 § i naturvårdslagen i regel förbjuden i nationalparker. Var och en som har sin hemkommun i Suomussalmi, Kuusamo eller Taivalkoski kommun har emellertid i enlighet med 8 § i jaktlagen rätt att jaga i sin hemkommun. Denna jakträtt för kommuninvånarna blir tillämplig i Hossa nationalpark, och en bestämmelse om detta föreslås i 3 §. Dessutom ska oberoende av hemkommun jakt på älg vara tillåtet, som en del av den lokala vildmarkstraditionen, för medlemmar i jaktföreningar som är registrerade när lagen träder i kraft och vars verksamhetsområde omfattar ett jaktområde som gränsar till den föreslagna nationalparken.

Enligt 15 § 3 punkten i naturvårdslagen är det med tillstånd av Forststyrelsen tillåtet att avlägsna individer av sådana viltarter som får jagas med stöd av jaktlicens, om individen i fråga utanför skyddsområdet orsakar ett uppenbart hot mot människors säkerhet eller hot om betydande ekonomisk skada på egendom. Avsikten är att bestämmelsen ska tillämpas på avlägsnande från nationalparken av rovdjur och andra individer av djurarter som orsakar skada eller hot.

Enligt 14 § i naturvårdslagen får i nationalparker bedrivas renskötsel enligt renskötsellagen (848/90). Denna bestämmelse ska som sådan tillämpas också på Hossa nationalpark. Att avlägsna rovdjur som orsakar skador på ren är i enlighet med 15 § i naturvårdslagen möjligt med tillstånd av Forststyrelsen. Det område som föreslås bli nationalpark hör i sin helhet till området för renbeteslaget Hossa-Irni. Jakträtten enligt 8 § i jaktlagen är dock begränsad till hemkommunen så att exempelvis en delägare i ett renbeteslag från Suomussalmi inte får delta i fångst av stora rovdjur i Kuusamo eller Taivalkoski. Avsikten är att delägare i renbeteslaget Hossa-Irni oberoende av hemkommun ska kunna beviljas tillstånd enligt 15 § i naturvårdslagen att avlägsna stora rovdjur.

I nationalparksområdet gäller ett jaktarrandeavtal som ingåtts mellan delägarlaget för Kuusamo samfällda skog och Forststyrelsen och som avser rätten att jaga älg i området Ölkky i Kuusamo kommun (skiftena Julma-Ölkky, Laukkujärvi och Somerojärvi). Det är nödvändigt att i lagen beskriva att delägarlaget för Kuusamo samfällda skog har dessutom rätt att jaga älg i de berörda nationalparksområdena i Kuusamo kommun.

Syftet med de föreslagna jaktarrangemangen är primärt att trygga lokalbefolkningens jakträtt när nationalparken inrättas. I det område som föreslås bli nationalpark har man endast tagit in de delar av de statsägda områdena och av Naturaområdet i Hossa som är mest representativa för Finlands natur- och kulturarv. Nationalparksområdet kommer således att omfatta endast cirka tre procent av det område för tillståndspliktig jakt som Forststyrelsen förvaltar inom Suomussalmi kommun. Därför kommer inrättandet av nationalparken i praktiken att ha endast ringa konsekvenser för jakten i regionen. Enligt den lokala traditionen får man använda hund som hjälp vid jakten.

Områden som tillhör enskilda. Cirka 100 hektar vattenområden som förvaltas av fiskelaget Kuusamon Kylien Yhteisten Vesialueiden Kalastuskunta (KYVOK) kommer att ligga inom nationalparkens gränser. Eftersom en nationalpark bara kan inrättas på statsägda områden inom nationalparksgränserna, kommer dessa vattenområden inte att ingå i nationalparken och de fridlysningsbestämmelser som gäller nationalparken kommer inte att påverka användningen av vattenområdena.

Arrendeavtal och nyttjanderätter. Inrättandet av nationalparken påverkar inte befintliga arrendeavtal eller nyttjanderätter som gäller området.

2.4 Konsekvenser för miljön

Projektet för inrättande av en nationalpark hör inte till tillämpningsområdet för lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994). Det har inte heller varit nödvändigt att bedöma konsekvenserna av projektet för Natura 2000-naturtyper på det sätt som avses i 65 § i naturvårdslagen, eftersom inrättandet av en nationalpark sannolikt inte kommer att minska förekomsten av de naturtyper på basis av vilka Hossa strövområde och området med gammal skog i Moilasenvaara har införlivats i Europeiska unionens Natura 2000-nätverk. Det är uppenbart att värden av nationalparken och den naturliga utvecklingen i området kommer att ge dessa naturtyper större representativitet i området. Att nationalparken inrättas måste anses vara positivt både med tanke på skyddet av naturens mångfald och bevarandet av skönheten i landskapet.

Inrättandet av nationalparken väntas öka den turismrelaterade företagsverksamheten utanför nationalparken, vilket kan effektivisera områdesanvändningen inte bara på statens mark i det närmast angränsande Seipiniemi utan också på andra orter i närmiljön.

2.5 Övriga samhällseliga konsekvenser

Att nationalparken för 100-årsjubileet för Finlands självständighet inrättas huvudsakligen i Suomussalmi kommun innebär ett betydande erkännande från den nuvarande statsmakten sida för denna ort som var den första att inse möjligheten att förklara Finland självständigt och också föra fram den tanken inför Finlands riksdag. I närheten av Hossa ligger vägen till Raate, där Finland i en senare kamp för sin självständighet vann en betydande seger. Också republiken Finlands första president kom från Suomussalmi, liksom även ödemarksförfattaren Ilmari Kianto.

Att nationalparken för 100-årsjubileet för Finlands självständighet inrättas i Hossa påminner vårt moderna urbaniserade samhälle om att tanken om en självständighetsförklaring för Finland uppstod genom en själslig kraftansträngning i ödemarkens tystnad – långt från de dåvarande tillväxtcentrumen. Samhällets digitalisering och utvecklingen och nyttjandet av datatekniken kan redan nu ge oss allt bättre möjligheter att tillvarata de mänskliga resurserna överallt i Finland och på så sätt förbättra glesbygdsområdenas konkurrenskraft i förhållande till tillväxtcentrumen.

Genom att nationalparken för 100-årsjubileet för Finlands självständighet inrättas i Hossa ges också de kommuner på vars område nationalparken ligger – i synnerhet Suomussalmi – nationellt erkännande för sin roll som orter eller regioner där Finlands självständighetssträvanden och fortsatta självständighet främjades och främjas än i dag.

3 Beredningen av propositionen

3.1 Tidigare utredningar, förslag och initiativ

En arbetsgrupp för särskilt skydd av vattendrag föreslog i ett betänkande 1992 (Miljöministeriet, miljövårdsavdelningen, arbetsgruppens betänkande 63/1992) att vattendragsområdet kring Hossa älv bör omfattas av särskilt skydd som en del av helheten Hossa älv–Ijo älv–

Lounaja vattendragsområde. Arbetsgruppen ansåg att vattendragsområdet kring Hossa älv utgör en exceptionellt välbevarad helhet av små vattendrag.

Suomussalmi kommun gjorde den 4 september 2012 en framställning hos miljöministeriet om inrättande av en nationalpark på de statsägda områden som ingår i helheten för Kalevalaparken. Framställningen hade en anmärkningsvärt stor räckvidd och stötte på motstånd i synnerhet från jaktorganisationerna och jaktföreningarna och från renbeteslag som har verksamhet i området. Vid den tidpunkten tog miljöministeriet inte initiativ till någon fortsatt beredning.

Suomussalmi kommun lämnade den 29 maj 2015 ett initiativ till miljöministeriet om inrättande av en nationalpark för 100-årsjubileet för Finlands självständighet i Hossa. Nylands distrikt vid Finlands Naturskyddsförbund gjorde den 28 september 2015 en framställning hos miljöministeriet om inrättande av en nationalpark för jubileumsåret i Porkkala.

Miljöministeriet gjorde en utredning där man jämförde de båda kandidaternas starka sidor, och beslutade den 27 november 2015 att föreslå att nationalparken för jubileumsåret inrättas i Hossa. Ministerarbetsgruppen för bioekonomi och ren energi beslutade den 12 januari 2016 på framställning av miljöministeriet att nationalparken för 100-årsjubileet för Finlands självständighet inrättas på de statsägda områdena i Hossa, Moilasenvaara och Julma-Ölkky i Suomussalmi, Kuusamo och Taivalkoski kommuner.

Underhåll och ombyggnad som avser de befintliga tjänsterna och produktion av nya tjänster för allmänheten i området har inletts med det budgetanslag som riksdagen har beviljat för detta ändamål under moment 35.10.52 (Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter). Målet är att tjänsterna för allmänheten och den förnyade utställningen i naturumet ska stå till allmänhetens förfogande när lagen om nationalparken för jubileumsåret träder i kraft den 17 juni 2017.

Yttranden om utkastet till regeringsproposition har begärts av finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, Forststyrelsen, gränsbevakningsväsendet, Museiverket, närings-, trafik- och miljöcentralen i Kajanaland, närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Österbotten, närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, Kainuun Liitto, Finpro Oy Visit Finland, Suomussalmi kommun, Kuusamo stad, Taivalkoski kommun, renbeteslagsföreningen Hossa-Irni, Renbeteslagsföreningen, Finlands viltcentral i Kajanaland, Suomussalmi viltvårdsförening, Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund r.y., Hossan metsästäjät r.y., Lounajan Erästäjät ry, Kainuun Vapaa-ajankalastajat ry, Suomussalmen Perhokalastajat ry, delägarlaget Kuusamon Kylien Yhteisten Vesialueiden Osakaskunta, Hossa delägarlag, Selkoskylä delägarlag, Korvua-Piispajärvi fiskelag, Kurvisenkylä delägarlag, Kuusamo samfällda skog, Suomussalmi fiskeområde, Kainuun kalatalouskeskus ry, Uleåborgs fiskerihushållningscentral, Hossan Matkailuyrittäjät r.y., Idän Taiga ry, Kajanalands museum, Finlands naturskyddsförbund rf, Suomussalmen Samoojat ry, Kainuun Urheilusukeltajat r.y., Ruhtinasalmi byaförening, Selkosten kyläseura ry, Aivoliitto ry och Kalevalasällskapet. Utkastet till proposition har också sänts till rådet för bedömning av lagstiftningen, som finns vid statsrådets kansli.

Remissinstanserna lämnade följande yttranden om lagförslaget: Remissinstanserna understöder allmänt förslaget om att inrätta en nationalpark i Hossa för att fira 100-årsjubileet för Finlands självständighet. Flera remissinstanser framhäver att nationalparken ger området ökad dragningskraft som natur- och kulturresemål och öppnar upp möjligheter för turistnäringar.

Finansministeriet konstaterar att inrättandet av en ny nationalpark ingår i regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering, och föreslår följande precisering när det gäller propositionens ekonomiska konsekvenser: ”I planen för de offentliga finanserna för 2016–2019 skapades beredskap för inrättandet av Hossa nationalpark genom anslag på sammanlagt 2,5 miljoner euro åren 2017 och 2018. I den första tilläggsbudgeten för 2016 beslutade man att tidigare lägga tidsplanen för finansieringen så att 2 miljoner euro av anslaget har stått till förfogande redan 2016 för förberedelserna inför öppnandet av nationalparken. Detta gör det möjligt att öppna parken redan i juni 2017”. Också jord- och skogsbruksministeriet föreslår att propositionens konsekvensbeskrivning kompletteras med bedömningar om ändringar i Forststyrelsens grundkapital i förhållande till de övriga egna kapitalet. Avsnittet om propositionens ekonomiska konsekvenser har kompletterats i enlighet med yttrandena från ministerierna.

Enligt Suomussalmi kommun och Kainuun liitto följer lagförslaget i regel de principer och avgränsningar som ingår i kommunens ursprungliga förslag, och remissinstanserna framhåller att kommunens förslag utarbetades i ett brett samarbete mellan olika medborgargrupper. Varken Taivalkoski kommun eller Kuusamo stad hade något att anmärka beträffande propositionen. Kuusamo stad anser att propositionen är mycket bra och hoppas att lagen träder i kraft inför 100-årsjubileet för Finlands självständighet. Staden anser det vara viktigt att de befintliga snöskoterlederna och andra lederna fortfarande ingår i skötsel- och nyttjandeplanen för nationalparken, eftersom de är viktiga för turismsamarbetet mellan kommunerna.

Finlands Naturskyddsförbund anser att Hossa nationalpark är ett ytterst välkommet tillägg till nationalparksbeståndet i Finland, men att nationalparkens gräns är oändamålsenlig med tanke på att vissa objekt med betydande naturvärde som finns på statens mark har lämnats utanför nationalparksområdet.

Hossa delägarlag, Selkoskylä delägarlag och Selkosten kyläseura ry föreslår att lokala traditioner beaktas genom att man gör det möjligt för dem som bor i byarna i Hossa och Selkoskylä eller har fritidsbostäder där att fiska med fångstredskap för husbehov. Selkoskylä delägarlag föreslår dessutom att det ska vara tillåtet att fiska med not i fiskevårdssyfte. På basis av yttrandena har lagförslaget 3 § 2 mom. kompletterats så att fritidsfiske med stående fångstredskap är tillåtet i sjöarna Isokukkuri och Pikkukukkuri samt Iso Syrjäjärvi och Aittojärvi samt i sjöarna Talasjärvi, Puukkojärvi, Syvä Suottajärvi, Matala Suottajärvi och Saari Hoilua. Dessutom föreslås det att notdragning ska vara tillåtet i Aittojärvi i fiskevårdssyfte eller för att demonstrera fångstsättet för en publik.

De lokala jaktföreningarna Hossan Metsästäjät ry och Lounajan Erästäjät ry anser det vara bra att de gamla vildmarkstraditionerna i området har beaktats i lagförslaget. Också Syrjä-Someron Erä ry anser att man vid sidan av sådana begränsningar som normalt gäller i fråga om nationalparker på ett förtjänstfullt sätt har beaktat bl.a. möjligheten att med hänsyn till långvariga jakttraditioner göra undantag i fråga om jakt. Finlands viltcentral, Finlands Jägarförbund och Suomussalmi viltvårdsförening anser emellertid att det inte finns något behov av att ändra gällande jaktpraxis i området. I yttrandena föreslås det också att det ska vara tillåtet att jaga småvilt med jaktlicens i Hossa nationalpark. Jord- och skogsbruksministeriet föreslår dessutom att den punkt som gäller jakt på stora rovdjur preciseras. Ministeriet anser att de praktiska arrangemangen för rovdjursjakten på området måste vara ytterst tydliga, eftersom stora rovdjur (björn, järv, varg och lodjur) finns förtecknade på datablanketten för respektive Naturaområde som ingår i Hossa nationalpark under avsnitt 3.3. Övriga viktiga djur- och växtarter. Ministeriet föreslår att de delägare i renbeteslaget Hossa-Irni som inte har kommuninvånarrätt ska ha rätt att jaga stora rovdjur direkt med stöd av lagen. I samband med beredningen av lagförslaget har man i enlighet med 53 § i renskötsellagen förhandlat med renbeteslaget Hossa-Irni och renbeteslagsföreningen. Bestämmelser om avlägsnande av stora rovdjur har skrivits in i lagförslaget i enlighet med renbeteslagets och renbeteslagsföreningens förslag.

Forststyrelsen har föreslagit att den paragraf som gäller jakt korrigeras så att "vars jaktlicens gäller områden som gränsar" ändras till "vars jaktområden gränsar" och den finska termen "paliskunnan jäsen" till "paliskunnan osakas". Forststyrelsen föreslår att det moment som gäller lagens ikraftträdande ändras enligt följande: "utsättning av småyngel av öring och harr och fiske efter inplanterad fisk i sjöarna Ala-Valkeainen och Keski-Valkeainen, Pitkähoilu-Kokalmus och Kirkasvetinen får med tillstånd av Forststyrelsen fortsätta till och med den 31 december 2020." Dessutom ber Forststyrelsen att det avsnitt som gäller åtgärderna efter inrättandet av nationalparken korrigeras så att ansökan om lantmåteriförrättning ska göras redan innan parken inrättas vid ingången av 2017. Föreslagna ändringar har gjorts i propositionen.

Kuusamo samfällda skog och jord- och skogsbruksministeriet föreslår att propositionen preciseras så att rätten att jaga älg gäller delägarlaget för Kuusamo samfällda skog, i stället för delägarna i Kuusamo samfällda skog. Kuusamo samfällda skog påpekar dessutom att de områden som ligger inom Kuusamo kommun inte har varit en del av det område för tillståndspliktig jakt som förvaltas av Forststyrelsen, tvärt emot vad som sägs i motiveringen till propositionen. Lagförslaget och motiveringen till det har korrigerats till denna del.

3.2 Åtgärder i samband med inrättandet av nationalparken

Forststyrelsen ansöker hos lantmäteriverket om förrättning genom vilken parkområdet kommunvis ombildas till skyddsområdesfastigheter som upptas i fastighetsregistret. Därefter märks nationalparkens gränser ut i terrängen så som naturvårdslagen kräver.

Forststyrelsen ska i samarbete med olika förvaltningsorgan och aktörer göra upp en i 19 § i naturvårdslagen avsedd skötsel- och nyttjandeplan för området. I planen fastställs bl.a. prioriteringarna inom skyddet och utvecklandet av nationalparken, zonindelningen för skötseln samt förfarandena för att sammanjämka skydds- och utvecklingsmålen med användningen av parken för rekreation. Skötsel- och nyttjandeplanen fastställs av miljöministeriet, varefter Forststyrelsen meddelar en ordningsstadga för skyddsområdet.

4 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 17 juni 2017.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om Hossa nationalpark

I enlighet med riksdagens besluts föreskrivs:

1 §

Inrättandet av nationalparken

För att skydda och vårda organismerna, de geologiska särdragen och landskapen i åsarna, de skogklädda höjderna och de små vattendragen samt de kulturella avlagringar som hör till dem och som vittnar om människans och naturens långvariga och fortgående samexistens, och för allmän rekreation, allmänt friluftsliv och för att främja intresset för naturen, inrättas som nationalpark för 100-årsjubileet för Finlands självständighet Hossa nationalpark, som är en sådan nationalpark som avses i naturvårdslagen (1096/1996).

2 §

Läge och gränser

Hossa nationalpark omfattar circa 11 094 hektar statsägda områden i Suomussalmi, Kuusamo och Taivalkoski kommuner. Gränserna för nationalparken har märkts ut med en röd linje på den karta som utgör bilaga till denna lag.

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i nationalparken finns i 13 § i naturvårdslagen och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14 och 15 § i den lagen.

Trots de i 1 mom. avsedda fridlysningsbestämmelserna är det tillåtet att utplantera öring och harr i sjöarna Umpi-Valkeainen och Iso-Valkeainen och att fiska med spinnspö på basis av utplanteringen samt att spinnfiska i nationalparkens strömmande vatten. Dessutom är fritidsfiske med stående fångstredskap tillåtet i sjöarna Isokukkuri och Pikkukukkuri samt Iso Syrjäjärvi och Aittojärvi samt i sjöarna Talasjärvi, Puukkojärvi, Syvä Suottajärvi, Matala Suottajärvi och Saari Hoilua. I Aittojärvi är notdragning tillåtet i fiskevårdssyfte eller för att demonstrera fångstsättet för allmänheten.

De vars hemort är en kommun som avses i 8 § i jaktlagen (615/1993) har trots 13 § i naturvårdslagen rätt att jaga i sin hemkommun på nationalparkens område. Delägarna i de renbeteslag som bedriver verksamhet i nationalparken har dock oberoende av hemkommun rätt till sådant tillståndspliktigt avlägsnande av individer av viltarter som avses i 15 § 1 mom. 3 punkten i naturvårdslagen. Delägarlaget för Kuusamo samfällida skog har dessutom rätt att jaga älg på de områden inom Kuusamo kommun som hör till nationalparken.

4 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 17 juni 2017.

RP 260/2016 rd

Genom denna lag dras Hossa strövområde enligt 1 och 3 § i statsrådets beslut om anläggande av Kylmäluoma och Hossa strövområden (758/1979) in.

Utplantering av öring och harr och fiske på basis av utplanteringen får fortsätta i sjöarna Ala-Valkeainen och Keski-Valkeainen, Pitkähoilu-Kokalmus och Kirkasvetinen till och med den 31 december 2020.

Utöver vad som föreskrivs i 3 § 3 mom. får älgjakt bedrivas av medlemmarna i sådana jaktföreningar som var registrerade när denna lag trädde i kraft och vars jaktområden gränsar till nationalparken.

Helsingfors den 15 december 2016

Statsministerns ställföreträdare, utrikesminister

Timo Soini

Jordbruks- och miljöminister Kimmo Tiilikainen

